

Єременко, С.В. Лук'янов, С.В. Прокопович, Д.М. Рущкий, під заг. ред. Сербина Р.А., Київ: Нац. акад. внутр. справ, 2021. 138 с.

Кривенко Валерія Вадимівна,
ад'юнкт кафедри теорії держави та права
Національної академії внутрішніх справ
Науковий керівник:
Лапка Оксана Ярославівна,
доцент кафедри теорії держави та права
Національної академії внутрішніх справ,
кандидат юридичних наук, доцент

ЯКОСТІ СУБ'ЄКТА ПРЕВЕНТИВНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

У сучасних умовах виникає потреба у дослідженні широкого кола питань діяльності поліції, особливо з метою вдосконалення правоохоронних систем. Сфера функцій і повноважень, покладених на поліцію, досить широка. Важливою функцією є забезпечення громадської безпеки та підтримання громадського порядку. Крім того, правоохоронні органи в цілому та Національна поліція зокрема, у межах своєї компетенції, здійснюють запобігання кримінальним правопорушенням, зосереджуючи свої зусилля на виявленні, нейтралізації та усуненні причин злочинних посягань, виявленні осіб, які вчиняють або готують вчинення протиправних діянь [5].

Європейська інтеграція України зумовила необхідність перегляду принципів функціонування діючої правоохоронної системи [1]. У результаті було оптимізовано судову систему та створено Національну поліцію. Основним критерієм цих нововведень можна вважати високий рівень забезпечення прав людини, свобод та законних інтересів державою в особі органів публічного управління. Серед цих інституцій дуже важлива Національна поліція України. Запобігання злочинності у сучасних умовах постає найвагомим внеском правоохоронних органів у сприяння економічним та соціальним перетворенням держави.

Європейський кодекс поліцейської етики, який прийнятий Радою Європи в 2001 р., відносить запобігання і подолання злочинності до переліку основних цілей поліції в демократичному суспільстві [4]. На думку переважної більшості правознавців, стратегічним напрямом еволюції органів правопорядку є перехід від реактивного способу впливу на злочинність і ствердження концепції проактивної діяльності [2]. Він передбачає злам інтервенціоністської та репресивної політики держави у сфері правоохоронної діяльності, визнання особливої суспільної важливості питань запобігання злочинності, налагодження тісної взаємодії між суб'єктами поліцейської діяльності з інститутами громадянського суспільства у здійсненні роз'яснювальної та превентивної діяльності з метою виправлення деструктивної поведінки громадян та усунення чинників, що детермінують правопорушення.

Злочинність – це продукт суспільства, якому запобігають складові частини соціальної системи. Саме через це проблематика запобігання злочинності розглядається наукою в якості роботи різноманітних суб'єктів діяльності запобіжного типу [3, с. 7–12]. Суб'єктом діяльності щодо злочинного запобігання варто визнати орган, організацію, окрему особу, яка в своїй діяльності здійснює одну із таких функцій: організацію, координацію, реалізацію чи причетність до реалізації.

Суб'єктом запобігання злочинності постає орган державної влади, соціальна група, громадська організація, громадянин, службова особа, які спрямували свою діяльність на розроблення та реалізацію заходів, які пов'язані з випередження, обмеженням, усуненням криміногенних явищ та процесів, що породжують злочинність, а також на їх недопущення на різних злочинних стадіях, через що мають права, зобов'язання та несуть відповідальність. Враховуючи положення Конституції України, очевидно, що однією з головних функцій держави постає охорона внутрішньої безпеки, зміцнення правопорядку, а тому, протидія злочинності може бути прерогативою законодавчої, виконавчої та судової гілок влади.

Запобігання вчиненню кримінальних правопорушень

відбувається на різних рівнях життєдіяльності суспільства: загально-соціальному, спеціально-кримінологічному та кримінально-юстиційному. Щодо першого рівня, то це ефективне правомірне функціонування інституцій держави та суспільства, що не має своїм головним спрямування протидії злочинності, однак опосередковано впливає на фактори її існування та відтворення, в результаті чого знижується рівень злочинності.

Спеціально-кримінологічна протидія кримінальним правопорушенням – це система кримінологічних, організаційних і правових заходів, основною метою яких є боротьба зі злочинністю, які здійснюються переважно спеціально уповноваженими органами, якими сьогодні фактично є державноохоронні, називаючись правоохоронними, але мали б називатись органами забезпечення правопорядку, відповідно до змін Конституції України щодо правосуддя [3, с. 7–12]. Кримінально-юстиційна – полягає в протидії злочинності зусиллями виключно органів кримінальної юстиції в межах процесуального провадження за фактом вчинення правопорушень.

Превентивна діяльність поліції здійснюється в рамках профілактичних заходів, спрямованих на запобігання вчиненню нових правопорушень, у рамках превентивної діяльності щодо дотримання законодавства України в усіх сферах суспільного життя. А саме – це цілеспрямована діяльність підрозділів та служб поліції, спрямована на виявлення, усунення та зменшення негативного впливу факторів, що призводять до вчинення кримінальних та адміністративних правопорушень, створення середовища позитивної соціалізації та корекції злочинної поведінки осіб, схильних до вчинення правопорушень [5].

Особливістю превентивної діяльності поліцейського є те, що під час застосування профілактичного заходу, його необхідно вступати у взаємодію із суб'єктом, до якого здійснюється такий захід. Відповідно до цього, поліцейський повинен мати високі професійні якості, перш за все, високий рівень психологічної стійкості з метою ефективного та позитивного результату від застосування превентивних заходів.

Для ефективного виконання практичних завдань

профілактичної діяльності працівники повинні володіти широкими знаннями не тільки в юридичній галузі, а й у різних галузях психології (вікової, соціальної, психопатологічної та інших), педагогіки, віктимології тощо. Розуміти та використовувати тактичні прийоми психологічного впливу для створення ефективної взаємодії з населенням.

Дослідження основних психологічних особливостей та структурних елементів професійної діяльності суб'єктів превенції показує, що діяльність висуває до них значну кількість різних вимог, серед яких одна з найголовніших – це володіння психологічно важливими якостями, що відповідають вимогам професії [6, с. 156–158]. Найважливішими серед них є професійно-психологічна орієнтованість особистості, розвинені пізнавальні якості, розвинені вольові та комунікативні якості, здатність чинити психологічний вплив, професійна інтуїція, здатність до напруженої розумової роботи.

Психологічна стійкість особистості працівника превентивної діяльності має важливе практичне значення, оскільки захищає особистість від різноманітних соціальних відхилень, розладів особистості, створює основу для внутрішньої гармонії, повної осудності та високого ступеня працездатності. «Стійкий» розуміється як характеристика людини, поведінка якої відносно надійна і послідовна. Його антонімом є термін «нестійкий», який має кілька значень у психології: індивід, який демонструє нестабільну та непередбачувану поведінку та емоційні моделі; схильність до невротичної, психотичної чи просто небезпечної поведінки по відношенню до інших людей [3, с. 7–12]. «Стабільний» розглядається як риса, яка характеризується відсутністю надмірних емоційних змін. У цьому раз часто використовується уточнююче слово «емоційна стабільність» [1].

Впевненість суб'єкта превентивної діяльності виявляється в здатності висловлювати свої думки і почуття в соціально прийнятній формі, тобто не принижуючи гідності інших, готовності нести відповідальність за свої вчинки, конструктивно вирішувати проблеми, прагненні не обмежувати інтереси інших. Метою асертивної поведінки є самоактуалізація. Впевнена людина може висловити іншій людині своє бажання і прохання

щось змінити, вона здатна говорити про це прямо і вислуховувати різні думки чи заперечення, не гублячись.

Важливою умовою є комунікативні компетентності суб'єктів превентивної діяльності. Безсумнівно, вміння слухати інших є однією з найважливіших якостей для підвищення ефективності процесу спілкування. Не просто слухати, а уважно вислухати співрозмовника, продемонструвати зацікавленість в тому, що він говорить, виявити повагу. Це значно спростить подальше спілкування і налагодить психологічний зв'язок зі співрозмовником, налагодить позитивне ставлення до себе і зніме психологічну напругу, якої зазвичай не уникнути на початковому етапі спілкування. Коли громадянин звертається до поліції, вони хочуть, щоб його вислухали, поінформували та допомогли вирішити проблему.

Аналіз психологічних особливостей в превентивній діяльності суб'єктів дозволив сформулювати такі протипоказання:

1) у галузі пізнавальних якостей: низький рівень інтелекту, низька пізнавальна діяльність, слабо розвинена пам'ять;

2) у сфері мотиваційно-ціннісних особливостей: безініціативність, недисциплінованість, корислива мотивація, переважання мотиву уникнення невдач, пасивність;

3) у галузі емоційно-вольових якостей: агресивність, запальність, нетерпимість, дратівливість, завищена самооцінка, агресивність, конфліктність, психологічна нестійкість, незібраність, незрілість;

4) у галузі комунікативних якостей: замкненість, егоцентризм, низька культура мовлення.

Отже, система превенцій для забезпечення активного впливу повинна бути відповідним чином забезпечена, тобто відповідати певним умовам. Такі умови повинні передбачати належне правове регулювання, матеріально-технічне та кадрове забезпечення, інформаційне та наукове забезпечення, забезпечення взаємодії всіх суб'єктів попереджувальної діяльності. Також важливою умовою є забезпечення розвитку професійно-важливих якостей, застосування програм психологічної підготовки та дотримання стандартів

превентивної поліцейської діяльності.

Список використаних джерел

1. Адміністративна діяльність поліції у питаннях та відповідях : навч. посіб. / За заг. ред. О. М. Бандурки та ін. ; передм. О. М. Бандурки ; МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ. Харків : ХНУВС, 2017. 242 с.

2. Волокітенко О. І. Основні принципи діяльності підрозділів превентивної служби Національної поліції України *Стан та перспективи розвитку адміністративного права України* : матеріали III Міжнар. наук.-практ. конф., (м. Одеса, 12 жовт. 2016 р.). Одеса : ОДУВС, 2016. 224 с.

3. Дручек О. М. Правоохоронна діяльність Національної поліції щодо забезпечення прав і свобод дитини: основні форми. *Науковий вісник Херсонського державного університету*. 2017. Вип. 5. Т. 2. С. 7–12.

4. Європейський кодекс поліцейської етики. Рекомендація (2001) 10, ухвалена Комітетом міністрів Ради Європи 19 вересня 2001 р. URL : https://hrea.org/wp-content/uploads/2021/02/RecommendationRec200110_European-Code-of-Police-Ethics_Ukrainian.pdf

5. Закон України «Про Національну поліцію» від 2 липня 2015 р. № 580-VIII. URL : <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/580-19>

6. Фелик В. І. Система функцій профілактичної діяльності Національної поліції України. *Порівняльне аналітичне право*. 2016. № 2. С. 156–158.